

ÖNCEKİ ÇAĞIN AKŞAMÜSTÜ

Ömer F. Oyal (1959, İstanbul) 1982 yılında Boğaziçi Üniversitesi İşletme Yöneticiliği bölümünü bitirdi. *Yeni Olgular, Söz, Gelecek, Insight Turkey, Radikal Kitap, Mesele, Varlık* ve *Duvar* gibi çeşitli dergilerde yazıları yayımlandı. Halen Orta Asya-Kafkasya Raportörlüğü yapmaktadır. *Magda Döndüğünde* romanıyla 2016 yılı Ankara Üniversitesi Roman Ödülü'nü almıştır.

Kitapları:

Roman

Sürgün Ruhun Rüya Defteri (Literatür, 2006; YKY, 2017), *Gecelerin En Güzeli* (Literatür, 2007; YKY, 2018), *Önceki Çağın Akşamüstü* (Ayrıntı, 2012), *Ferahlık Anına Övgü* (Ayrıntı, 2013), *Magda Döndüğünde* (YKY, 2015), *Zaman Lekeleri* (YKY, 2018), *Gemide Yer Yok* (YKY, 2019).

İnceleme

Keçi / Zanlı, Kurban, Cefakâr (YKY, 2013).

Ömer F. Oyal'ın YKY'deki kitapları:

Keçi / Zanlı, Kurban, Cefakâr (2013)

Magda Döndüğünde (2015)

Sürgün Ruhun Rüya Defteri (2017)

Zaman Lekeleri (2018)

Gecelerin En Güzeli (2018)

Gemide Yer Yok (2019)

Önceki Çağın Akşamüstü (2019)

ÖMER F. OYAL

Önceki Çağın Akşamüstü

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5389
Edebiyat - 1542

Önceki Çağın Akşamüstü / Ömer F. Oyal

Kitap editörü: **Filiz Özdem**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi Yeşilce Mah. Donanma Sok.
No: 16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Tel: (0212) 281 64 48
Sertifika No: 12168

1. baskı: Ayrıntı Yayınları, 2012
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Haziran 2019
ISBN 978-975-08-4519-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2019
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Önceki Çağın Akşamüstü

Güneş İnerken

Güneş, alacalı bulutların ardına inerken denizi, karşı kıyıdaki kubeleri ve gemileri bir eski zaman rüyasına indiriyor. Bir anlığına kırmızı bir mürekkep damlasının şehre aktığını sanıyorum. Çay bahçesi sakin. Güneş gittiğinde havanın aniden serinleyeceğini düşünsem de acele etmiyorum. Bardağın içinde hızla soğuyan çay ışığın kırılmasıyla adını bilemediğim bir renge dönüşüyor. Ağaçların yaprakları henüz yeşil, ama pek fazla bir ömürleri kalmadığının, aniden solup yerlerde sürünmeye başlayacaklarının kendileri de farkında. Hatta bir iki tanesinde ilk belirtiler görülmeye başlamış bile. Ama olsun, sonbahar ve ufuktaki morla karışan kızılık kırık bir iyimserliğe sürüklüyor insanı. Ufuktaki kuş sürüsünü seçebiliyorum. Nereye gittiklerini ancak birkaç tanesi biliyordur, diğerleri sarsak salınımlarla onları izliyor. Güneye göçüyor olmalılar. Kimileri durmaksızın konuşuyordur. Kuş gevezeliği ve kuş suskunluğu. Çayımдан bir yudum alıyorum. Bu kez acı geliyor, midem yanıyor, bir yaprak giderek sararıyor, hüthüt peşindekilere kulak asmaksızın ileri bakıyor, zaman dönüyor. Ceyda'yı gördüğüm günün diğerlerinden hiç de farklı olmadığını düşünüyorum.

Birinci Bölüm

O akşamüzeri hiçbir şeyden haberim yoktu. Çarpık bir anımsama bu, lakin çarpılmış anımsamalar da gerçektir. Yeni bin yılın çılginca kutlandığı günlerin birkaç hafta sonrası olmasına rağmen şimdiye kadarki akşamüzerlerinden farksızdı her şey. Binanın kirli camlarından dışarıyı seyrediyor ve yüzyılımızın, bizim yüzyılımızın, bizim çağımızın gerçekten de geçip geçmediğini düşünüyordum. Beklenen büyük bilgisayar kıyameti ucuz atlatılmış ve bu gezegende ki varlığımıza yeni bir çentik atılmıştı. Televizyondan izlediğim kadarıyla dünya havai fişeklerin ışıltısı altında solgunlaşmıştı. İnsanların yeni yüzyıldan iyimser bir beklentileri var mıydı gerçekten? Hiç değilse birkaç haftalığına ümit sahibi olmakta bir sakınca olmadığını düşünmüştüm o an. Yılbaşı gecesini de düşündüm.

Yılbaşı gecesi İzmit'te deprem sonrasında kurulan çadırkent. Soğukta yakılan ateşlerin başında ısınmaya çalışanlar televizyon ekranındaki pek de net olmayan coşkunun ardındaki dünyanın hakikati üzerine sağlam verilere sahiptiler. En azından ben öyle düşünüyordum. Çadırkent koyu bir solgunluğun içine gömülmüş gibiydi, soğukla birlikte yoğunlaşan karanlık, ıslaklıkla kol kolaydı. Umut kelimesi neredeyse ayıp ve uygunsuz kaçıyordu. Kişi ayağının altındaki toprağa bir kez güvenini yitirdi mi gelecek anlamını yitirir. Orada olmamıza rağmen depremzedelerin iç dünyasını anlayabilmek hiç de kolay değildi. En nihayetinde çeşitli yardım kampanyalarının bir halkası olarak yılbaşını orada onlarla geçirmenin bir dayanışma olacağını düşünmüştük. Zaten ben sürekli orada bulunanlardan da değildim, üçüncü kez bölgeye geliyordum ve televizyondan fişkiran zoraki eğlenceyle karşılaştırıldığında burada bir sefalet yaşıyordu. Hakikat illa ki sefaletin olduğu yerde değildir. Başkalarının felaketlerini paylaşma çabasında hep oturmamış bir şeyler, hep bir iğretlilik olduğunu düşünüyordum. Birkaç yıl sonra deprem günlerinden normal bir yaşantıya geçildiğinde ne Hüseyin'in, ne Kasım Efendi'nin ne de Nihat'ın bizi tanıyıp tanımayacakları her zaman olduğu gibi şüpheliydi. Muhtemelen pek

çok kez olduğu gibi unutuluveren garip insanlar olarak kalacaktık. Başkalarıyla birlikte üşümek, başkalarının zamanı geldiğinde sizinle birlikte üşümek isteyeceği anlamına gelmez. Yine de şikâyetçi değildim. Kimse bir tohum tanesinden garanti bekleyemez.

Heinz'ın 1900 yılına girilen geceyi nasıl yaşadığını hayal etmeye çalıştım: Ceviz ağacı kaplamalı kocaman duvar saati on iki kez vurduğunda ilk gençliğine adım atmış birinin yüzündeki sevinci hayal etmek hoş. Salona hâkim ağır duvar saatinin gölgesindeki uzun masanın etrafında toplanmış aile fertleri epeyce ısınmış evin içinde, gözlerini saatin kadrana dikmiş, kapısı aralanan yeni dönemin ardındaki harikaları tahmin etmekle meşguller. Kadınlardan biri piyanonun başında neşeli bir lied çalma çabasında. Heinz ise yeni çağdan çok çamın altında ışıldayarak gizemli sevinçler vaat eden hediye paketleriyle ilgili. Masadaki büyük yaştaki delikanlılar veya genç kızlarsa harikalar devrine adım atmak üzere olduklarını düşünüyorlar. O gece yarısında önlerinde uzanan 20. yüzyıl el değmemiş, ayak basılmamış pürüzsüz bir kar yumuşaklığında vaatkâr. İnsanlığın topluca bir hedefe doğru ilerlediğine dair Kuzey masalı pürüzsüz bir zeminde oldukça iyi kayıyor. Halep'te dokumacılık yapan Hişam, Mekong'un unutulmuş kollarından birinde bir pirinç tarlasında çalışan Mai Te, Volta Gölü'nde ağaçtan oyulma kayığıyla balık avlayan Osoto, sinsi adımlarla yaklaşan yüzyıldan tamamıyla bihaber olmalarına karşın zaman hızla bataklıkları, tarlaları, dokuma tezgâhlarını Heinz'ların sokağıyla bir ve aynı dünyanın acılı bir parçası kılacak.

O an, yani o akşamüzeri camdan dışarı bakarken pürüzsüz kar manzarasından geriye kalanı seyrediyordum. Çamur, kan, hurdalar ve harabeler. Umutsuzca kirlenmiş yeryüzü ta ufka kadar hiçbir ışıltı barındırmaksızın önümde uzanıyordu. Duman ve kükürt kokusunun, amansızca yıpranmışlığın bir takvim yaprağını ardından onarılması ham bir hayalden ibaretti. Yüzyılımızın karanlık bir nehirde kaybolan yıpranmış bir kayık gibi uzaklaştığının farkında değildim o an. Bu da doğal sayılmalı. Zira hepimiz o küçücük kayıkta sıkış tepiş oturmaya çalışarak uyukulu ve şaşkın gözlerle birbirimize ve etraftaki anlaşılmadık gelişmelere bakıyorduk. Yine de bazen koca bir yaşam, mesela otuz yıl önce çok uzak bir ülkede ölmüş birinin anısına tüketilebilir.

Evet, pencereden aşığıdaki sokağı seyrediyordum ve arkamdaki salonda bilgisayar başındaki üç dört kişi dergiyi kontrol ediyordu. Ceyda'yla karşılaşacağım böylesine önemli bir güne dair hiçbir işaret yoktu. Sıradan bir akşamüzeriydi o kadar. Dar sokaktaki seyyar pilav-nohut satan adam, karşı dükkândaki pidedinin garsonu, köşedeki korsan CD satan genç, büfenin önünde tostlarını zıkkımlanan hip hopçu olduklarını sandığım iki oğlan, sigara içerek artık özgürlüğe doğru devasa bir adım attığını sanan şu genç kız. Hiçbirisinin tükenen çağdan haberi yok. Buna rağmen arkadan gelen seslere kulaklarımı kapatamıyordum. “Bu başlık olmamış!” “Neden?” “Duruşumuzu tam ifade etmiyor. Başka anlamlara çekilebilir.” Sanırım sözü edilen benim attığım başlıklardan birisiydi. Aldırmadım. Halbuki hışımla masanın başında bitip attığım başlığın neden “cuk” diye oturduğunu savunmam gerekirdi. Her ayın bu günlerinde Tokyo'dan Buenos Aires'e, Oslo'dan Dakar'a kadar sayısız büroda ve parti binasında sayısız dergi tamamlanmaya çalışılıyordu. Farklı dillerde ve dinlerde bu kadar çok insanın birbirinden bağımsız ama aynı yöne ilerlemeye çabalayan gayreti nereden bakarsanız bakın romantik. Bir sürü *Iskra*. Sri Lanka'da birilerinin anlaşılmaz harfleriyle bizimkine benzer bir dergi çıkarmaya çabaladığını, Meksiko'da yine bilgisayar başında birisinin diğer dergilerden birindeki yazının ne derece reformist olduğunu tanıtlamaya çalıştığını hayal etmek her şeyi anlamlı kılıyor. Önce dergi bitecek ve ardından il binasındaki toplantıya gidilecek. Eve varıldığında sanırım pestil gibi olunacak, Nazlı eğer hâlâ başka bir toplantıda değilse televizyonun karşısındaki kanepede uyukluyor olacak. Okumaya çalıştığı kitap kanepenin yanında, yerde kötürüm vaziyette inliyor olacak. Arkadaki tartışma giderek sertleşiyordu. “Talepler meselesini hep yanlış anlıyorsunuz!” “Niye çoğul kullandın ki!” “Sizin ekibi kastediyorum!” “Bu bir ekip meselesi değil. Ben böyle düşünüyorum o kadar. Niye her tartışmada bizi blok tavar alıyor gibi görüyorsun ki.” “Gerçek durumu bu da ondan!” Tartışmaya katılmaya hiç niyetim yoktu. O an derginin bitip matbaaya yollanmasından başka bir istediğim yoktu. Her şeye rağmen dergi çıkmalı. Alazlanan sözcük ve sloganlar derginin kapağından ve sayfalarından fışkırmalı.

Her şeyin başını hayal etmeye çalışıyorum bir an. Yüzyıl gerçekte nasıl başlamıştı? Belki de bir başı yoktur olanların. Orta

Avrupa'da bir şehri gözlerimin önüne getiriyorum: İzbe bir evin mutfağında toplanmış beş altı kişi hararetle tartışıyor, geçen sayıdaki bir yazının işaret ettiği yönelişi evirip çeviriyorlar. Yemek kokuyor. Pencereler sıkı sıkı kapanmış. Kaçak göçmenlerin oturma belgelerinin sahte olduğu düşünüldüğünde herkes ağır soğan kokusuna ve yoğunlaşmış sigara dumanına katlanmak zorunda. Onlar da 1900 yılının yılbaşında yeni bir çağa girdiklerini düşünmüşler midir? Tartışmaktan yorulan kadın semaverden bir çay dolduruyor ve diğerlerini fazla bağırılmaları için ikaz ediyor. Ama tartışmacıların sesini kısmak kolay değil. Sergey altındaki nemli meyve sandığının üzerinde ikide bir kıpırdanıyor. Ona bu adı münasip görüyorum. Nasıl biri olduğunu şekillendirmeye çalışıyorum. Siyah saçlar, açık ten ve uzun bir surat, o kadar. Alelade bir surat. Sergey mutfaktakileri dinlerken avcundaki fincanda koyulaşan çayın bulanıklığında gerçekten de her şeyin kazanıldığını hissettiği ânı hatırladı. İşçiler kafieler halinde sokakları, caddeleri arşınlayıp tutukevlerine yöneldiklerinde ya da meydandaki nümeyiş sırasında kazanıverdiklerini sanmıştı. “Ne yıldlı!” diye düşündü. Ne yıldlı! Fabrikaların, şehrin izbe mahallelerinin ansızın uyanıverdiği büyük silkiniş yılı ve ardından gelen o sessizlik. Atların ve kılıçların yaban şakırtısı ve ardından sürgünleri taşıyan trenlerin ve arabaların çıkardığı gürültü, hücre kapılarındaki lanet olası menteşelerin sesi. Sergey ilk kez yurtdışında. Her defasında bozulup sonra her nasılsa yeniden çeşitli tesadüflerle kurulan kuryeler ağının küçük bir parçası Sergey. Bir gazetenin ne olduğunu da, kanatlanmış sayfaların her zaman için ayakta durabilme gücü verdiğini, her şeyin bitmediğini gösterdiğini de biliyor Sergey. Sergey'in yüzyılı o Ekim günü Kazan Katedrali önünde yürüyüşe geçildiği gün başlamıştı, takvim yapraklarının saçmalıklarıyla değil. Tıpkı son yüzyılın o uçaklar put misali kulelerin içinde eridiği gün başladığı gibi. Görelilikler çağına geçişin böyle bir gözü karalıklı gerçekleşmesini çelişkili bulmuştum halbuki. Kadın oldukça zayıf görünüyor. Ona bir isim takmıyorum. Duman havada daireler ve birbirinden farklı yollar izleyerek hafif aralık pencereden dışarı çıkmaya çabalıyor. Dumanın çıktığı soğuk şehrin üzerinde alışılmadık bir gerginlik var. Gerginlik umuda, rehabet çürümüşlüğe işaret ediyor. Aynı saatlerde Saraybosna'da birkaç Sırp bir suikast planlıyor olabilir. Acemice bir eylem. Ama bazen acemice eylemler de kıvılcım olabilir.

Kahramanlarımız dergilerin ne kadarının ülkelerine ulaşabildiğini tartışmakla meşgul.

Bizim çağımız kâğıtla savaşılan bir çağdı. Kalabalıkların öfkesi, soğuk odaların fısıltısı ve o fısıltılardan türeyen kâğıt parçaları birbirine gizemli yollarla bağlıdır. Kâğıdın ve üzerindeki kesin cümlelerin birer kıvılcım olduğuna dair efsane, çağı boydan boya geçip yeni binyıla ulaştığında oldukça zayıflamıştı. Bizlerse küçücük ateşi avuçlarımızın içinde korumaya çalışarak yeni zamanlara ulaştırmakta inat ediyorduk. Hakkılık ve öfke nihayetinde kardeşler.

Büroya, o güne dönüyorum. Nazlı'yı aramam gerekti. Bürodaki bir telefonda sendikanın numarasını çeviriyorum. Ahizenin ucunda yorgun bir ses yankılanıyor.

“Efendim.”

“Dergideyim, buradan partiye uğrayacağım. Akşam toplantı var. Sen ne yapacaksın?”

“Akşam sendikada partili sendikalılar toplantısı var. Uzun sürmez.”

“Benimki belli olmaz, biliyorsun.”

“Peki, görüşürüz.”

Telefonu kapatıyorum. Gözlerim yorgunluktan ağrıyor, telefonun karşısındaki parti afişine bakıyorum. Duvarlara yapıştırdığımız onca afiş başkaları görüyor mu? Algıda seçiciliğin sadece bizim türümüzdeki insanlara mahsus olması ihtimali korkunç. Nazlı da gecikir diye düşünüyorum. Her defasında toplantının kısa süreceğini sanması ve daima gecikmesine rağmen iyimserliğini bunca yıldır kaybetmemiş olmasına imreniyordum. Nazlı eve cinleri tepesinde gelecek! Bitmeyen toplantıya ve abuk subuk konuşmalara neden katlandığına lanet ederek gelecek ve seçtiği hayatı yeniden gözden geçirmeye yeltenecek, sonra vazgeçecek. Seçimlerimize dört elle yapışmak zorundayız. Galiba beynimizi sadece yaptığımız seçimlerin meşrulaştırılması için kullanıyoruz. Ama biz görelilikler değil salt kesinlikler dünyasında yaşıyoruz. O akşamüzeri Ceyda'yı tanımamıştım ve o yüzden kesinlikler üzerine bu denli rahat düşünebiliyordum. Nazlı geç bir saatte sendikadan çıkacak, kimselerin olmadığı bir otobüs durağında üşüyerek bekleyecek. Kafasında toplantıdaki cümleleri evirip çevirerek sabırsızlanacak. Otobüs o saatte pek kalabalık olmayacak. Tenhalık aynı zamanda serinlik